

«Mähir» gymmaty: Galyň

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Sözler, Türkmen dili
написано kitapcy | 22 января, 2025

"Mähir" gymmaty: Galyň «MÄHIR» GYMMATY

Galyň barada il arasynda bulaşyklyga salnan dürli pikirler, dürli garaýışlar bar. Okyjylar köpçüligine aýdyň bolar ýaly www.kitapcy.ga saýty keramatly «Gurhany» arap dilinden ilkinji bolup türkmen diline terjime eden türkmen ulamasy Hoja Ahmet ahunyň galyňy dini, türkmeniň dessury, musulmançylyk tarapdan düşündirişini dykgatyňza ýetirýär.

* * *

Galyň asly Allatagala tarapyndan buýrulan hökümleriň biridir. Allatagala öz aýdan hökmringe aýal maşgala bilen ony aljak adamyň arasynda geljekki durmuşlary barasynda öýde oturan ýerinde gürrüňleşmeli. Gyz maşgalanyň hossarynyň razylygynda «Mähir» (süýt) hakynyň gymmatlygy sözleşilýär.

Muňa mysal edip, Hezreti Omar Hezreti Alynyň gyzyny almakçy bolanda ilki bilen Hezreti Ala bu mesele barasynda duýdurýar. Şonda Hezreti Aly: «Ýa musulmanlaryň emiri, men çagamy sen ýaly arassa adama berip bilsem armanym ýok. Eýsem-de bolsa, maşgalamyzyň razylygy gerek. Sen bjiziň maşgalamyz bilen geňeş. Razy bolsa, gepimiz ýok» diýipdir. Hezreti Omar özünüň aljak gyzyny köşge çagyrypdyr we oňa hyrydardygyny duýdurypdyr. Şonda Hezreti Alynyň gyzy: «Bolýar, men razy siziň hyzmatyñyzda durmaga we özumiň bagtly maşgalalardandygyny şu ýerde aňladym» diýipdir. Gyz ýene-de: «Ýa Hezreti Omar, men seniň köşk eýesi bolmagyňa we ähli dünýä musulmanlara emirligiňw (halyflygyňa) aşyk däldirin. Men seniň pygamberiň yzyny ýöredip, şerigata laýyk adyllyk bilen höküm edýänligiňe we şonuň bilen Allatagala ýakyn bolýanlygyňc aşykdyryň» diýipdir.

Sunlukda razylaşyp, Hezreti Aly gyzynyň razylygy bilen Hezreti Omara nikalap berýär. Şol zamanlarda «Mähir» haky ata-ene we

hossalrarylaryna tarapyndan kesgitlenip, öz durmuşa çykarjak maşgalalaryna geňeşer ekenler. Eger durmuşa çykýan maşgala ulugyz ýa dul aýal bolsun, parhy ýok, men şu bellenen «Mähir» haka närazydyryny» diýse, onda şol maşgalanyň öz kesgitlän «Mähir» gymmatyny kabul edipdirler.

Meselem, Muhammet pygambarer Hatyjany almakçy bolanda «Mähir» gymmaty on sekiz düye diýip kesgitläpdirlər. Muhammet pygamberiň agasy Ebu Talyb çöldäki düyesinden on sekizini Hatyjanyň hossalralarynyň saraýyna sürüp getiripdir. Jaýyň penjiresinden garap oturan Hatyja düyeleri görüp «Bu meniň «Mährim» üçin getirilen malmy?» diýip sorapdyr. «Hawa, seniň «Mähriň» diýip, aýdanlarynda, öz hyzmatkärlerine «Şo on sekiz düyäniň birini alyp galyň, galanyny Ebu Talyba beriň. Goý, ol şol düyeleri garyplara sadaka etsin. Ýa özi alsyn» diýipdir. Sunlukda Hatyjanyň «Mähri» bir düye bolupdyr.

Emma şerigat kitaplarynda, halk arasında gyz maşgalalaryny «Mähir» gymmaty näme bolsa, siz hem şoňa görä boluň diýlipdir. Şu sözlerden peýdalanan ynsapsyz adamat maşgalalarynyň «Mähir» gymmatyny ýokary derejä çykarypdyrlar.

1910-njy ýyllaryň töwereklerinde gyzlaryň «Mähir» gymmaty elli-elliden hasap edilip başlanypdyr. Ýagny, elli goýun, elli halat, elli put bugdaý, elli put künji we şuňa meňzeş bolupdyr. Şerigatda beýle zatlara ýol berilmeyär. Şerigatyň hiç ýerinde ýokardaky aýdylan sanlar ýok. Gaýtalap aýtsak, «Mähir» gymmaty durmuşa çykjak maşgalanyň kesgitlemegi bilen alynýandyr.

Indi esasy zat, «Şu gyzlaryň «Mähir» gymmaty näme üçin alynýar?» diýen soraga jogap: Durmuşa çykyp, baran ýerinde bir maşgalanyň baran gününden başlap, täki ölyänçä etjek hyzmatynyň gymmatynyň ujundan alynýan sowgat şekilli zatdyr. Meselem, durmuşa çykyp baran maşgala ärine hyzmat etmeli, öýüni dikeldişmeli. Dikeldilen öyi abat saklamaly. Öý eýesi bir ýana giden wagty, onuň çagalalaryny, mal emlägini, iň esasy zat hem özünü kesekilerden gorap saklamaly. Şu aýdylanhabarlar Kuranyň birnäge sürelerinde getirilendir. Edebi makalalar